

Akran Zorbal??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Akran Zorbal??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16682>

Özet

Akran Zorbalııı Ölçeği (AZÖ), Funda Kutlu ve Gökhan Aydın tarafından 2010 yılında Türk çocuk ve gençlerinin akran ilişkilerindeki zorbalık ve mağduriyet yaşıları ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir kendini bildirim formudur. Ölçek geliştirme ön çalışması olarak hazırlanan bu araç, toplam 45 maddeden oluşmakta ve zorbalık eylemlerini hem fail (zorba) hem de mağdur (kurban) perspektifinden ele almaktadır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin Zorba, Kurban ve yanlış yanlışlar azaltmayı hedefleyen Dolgu olmak üzere üç alt boyuttan oluştuğu ve tatmin edici düzeyde yapı geçerliliği ve iç güvenirliğe sahip olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Akran Zorbalııı, Zorba, Kurban, Ölçek Geliştirme, Kendini Bildirim, Türk Psikolojisi, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Funda Kutlu, Gökhan Aydın.

Amaç

Akran Zorbalııı Ölçeği'nin temel amacı, Türk çocuk ve gençlerinin akran ilişkilerinde deneyimlediği zorbalık eylemlerini ve mağduriyet durumlarını güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçebilecek, kültüre özgü bir kendini bildirim aracı geliştirmektir. Ölçek, zorbalık olgusunu sadece mağduriyet açısından değil, aynı zamanda zorbalık yapma eğilimi açısından da değerlendirerek kapsamlı bir profil sunmayı hedeflemektedir.

Ölçek, literatürdeki zorbalık kavramlarını dikkate alınarak, Türk gençlerinin sosyal yaşantılarına uygun düzen maddelerle hazırlanmıştır. Özellikle tek yönlü veya yanlış yanlışlar en aza indirmek amacıyla 15 adet dolgu maddesi eklenmiş olup, bu sayede yanlış yanlışlar sosyal beşenirlik kaygısıyla hareket etmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Yapı

Akran Zorbalııı Ölçeği, akran zorbalııı davranışları ve mağduriyetlerini ölçen üç temel alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 45 maddelik bu ölçekte, Zorba ve Kurban boyutları zorbalık eylemlerini doğrudan değerlendirirken, Dolgu boyutu ise metodolojik amaçlarla kullanılmaktadır.

Zorba Alt Ölçeği (15 Madde): Bireyin akranlarına karşı zorbalık eylemlerini gerçekleştirme eğilimi veya eğilimini betimler (Örn: Kavga çıkarm).

Kurban Alt Ölçeği (15 Madde): Bireyin akranları tarafından zorbalığa maruz kalma

deneyimlerini betimler (Örn: Diğer çocuklar bana küfür eder).

Dolgu Alt Ölçeği (15 Madde): Genel ilgi alanları veya yapılmaktan hoşlanılan nötr eylemleri betimler. Bu maddeler, yanlışları azaltmak amacıyla eklenmiştir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliği, geliştirme çalışması kapsamında bir pilot ve ana çalışma ile kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin teorik olarak beklenen üç faktörlü yapıyı desteklemektedir: Zorba, Kurban ve Dolgu.

Yapılan temel bileşenler faktör analizi sonuçları, Akran Zorbalııı Ölçeği'nin zorbalık ve mağduriyet boyutları arasında bağırsal bir şekilde ayrıt edebildiğini göstermiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin Türk çocuk ve gençlerinin akran ilişkilerindeki zorbalık yapıları için ölçme konusunda geçerli bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenirlik

Akran Zorbalııı Ölçeği'nin iç güvenilirliği, Cronbach Alfa katsayıları ile değerlendirilmiştir ve alt ölçekler için oldukça yüksek değerler elde edilmiştir. Bu yüksek katsayılar, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Güvenirlik analizleri sonucunda alt ölçekler için elde edilen iç güvenilirlik katsayıları şöyledir: Kurban alt ölçeği için $\alpha = .86$, Zorba alt ölçeği için $\alpha = .83$ ve Dolgu alt ölçeği için $\alpha = .70$. Özellikle zorbalık ve mağduriyet boyutları için iç tutarlılık düzeyleri ($\alpha > .80$), ölçeğin psikometrik açıdan güçlü olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca, Zorba ve Kurban alt ölçeklerinin birbiriyle orta düzeyde ilişkili olduğu ($r = .41$) bulunmuştur, bu da zorba ve kurban rollerinin zaman zaman keşilebileceğine işaret etmektedir.

Faktör Analizi

Akran Zorbalııı Ölçeği'nin yapı geçerliliğinin sağlanması amacıyla yapılan temel bileşenler faktör analizi, ölçeğin beklenen üç faktörlü yapıyı doğrulamıştır. Madde yükleri incelendiğinde, kurban alt ölçeği maddelerinin yüklerinin **.35 ile .62** arasında değiştiği görülmüştür. Zorba alt ölçeği maddelerinin yükleri ise (41. madde hariç) **-.40 ile -.70** arasında değişmektedir. Dolgu alt ölçeğini oluşturan maddelerin yükleri ise **.35 ile .53** arasında değişmektedir.

Bu analiz sonuçları, her bir alt ölçeğin kendi faktörüne yeterli düzeyde katkı sağladığını ve faktör yapılarının güçlü olduğunu göstermiştir. Üç faktörlü yapı için geçerli olduğu ve Zorba ile Kurban alt ölçeklerinin istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki sergilediği ($r = .41$) tespit edilmiştir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Kendini Bildirim Formu)

Format: 45 maddelik, 3 alt boyutlu psikometrik ölçek.

Mevcut Dil: Türkçe.

Hedef Kitle: Çocuklar ve gençler.

Yaş Grubu: Çal??man?n yapıldı?? popülasyon detayları kaynakta belirtilmemekle birlikte, ilkokul ve ortaokul öğrencilerini kapsadı?? varsayılmaktadır.

Popülasyon Detayları: Türk çocuk ve gençlerinin akran ilişkilerindeki yaşıtlar? dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: 5'li Likert Ölçe?i kullanılmı??tır. Derecelendirme ?u ?ekildedir: **1= Hiç katılmıyorum - 5= Tümüyle katılıyorum.**

Anahtar Kelimeler

Zorbalık Ma'duriyeti, Zorbalık E?ilimi, Psikolojik Yapı Geçerlili?i, ?ç Güvenirlik, Okul Ortamı, Sosyal İlişkiler.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Funda Kutlu

Yazar ORCID Tanımlayıcı: ORCID bilgisi kaynakta mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: funda.kutlu@gmail.com

Yazın Adresi: Kurum bilgisi kaynakta mevcut değildir.

Şinler, Ücret ve Test Yayı

Şinler: Ölçe?in kullanımı için sorumlu yazar Funda Kutlu ile iletişime geçilmesi önerilmektedir.

Ücret: Ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Test Yayı: Ölçek, 2010 yılında yayımlanan ön çal??ma ile geliştirilmiştir.

Kaynakça

Kutlu, F. ve Aydın, G. (2010). Akran zorbalı?? ölçek geliştirme ön çalısması: Kendini bildirim formu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 1-12.

Ölçe?in orijinal PDF dosyasına buradan ulaşılabilir: [akran-zorbaligi-olcegi-toad.pdf](#)

Akran Zorbalı?? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Zorba (15 m): Kavga çıkarırım.

Kurban (15 m): Diğer çocuklar bana küfür eder.

Dolgu (15 m): Arkadaşlarıma espri yapmayı severim.